

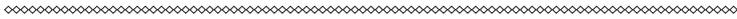
Москалець В.	
Продуктивний характер Олександра Тімченка.....	68
Осьодло В.	
Рік тиші, наповненої пам'яттю. Пам'яті друга – Олександра Володимировича Тімченка.....	72
Приходько І.	
Науковий внесок професора О.В. Тімченка в психологічне забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України	75
Сафін О.	
Перші кроки до викладацької діяльності та науки	81

РОЗДІЛ 2. СВІТЛО ОСОБИСТОСТІ: СПОГАДИ ФАХІВЦІВ І ДРУЗІВ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ЛАБОРАТОРІЇ ЕКСТРЕМАЛЬНОЇ І КРИЗОВОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Христенко В.	
Доктор психологічних наук О.В. Тімченко в науці.....	87
Лебедєва С.	
Світло Харкова не згасає: пам'ять про вчителя та його школу.....	95
Оніщенко Н.	
Харківська школа екстремальної та кризової психології О.В. Тімченка: становлення, розвиток, науковий доробок.....	98
Кердивар В. Платонов В.	
Глобальні напрями розвитку психологічного забезпечення персоналу сектора безпеки та оборони України на основі бачення О.В. Тімченка.....	111
Маргієва Я.	
Присутність, що триває: спогади і вдячність Олександру Володимировичу Тімченку	117

<i>Похілько Д.</i>	
Професор в моїй пам'яті	127
<i>Гонтаренко Л.</i>	
Визначення наукових пріоритетів як особистий внесок Олександра Володимировича Тімченка.....	133
<i>Дубровинський Г.</i>	
Спогади	138
<i>Куфлієвський А.</i>	
Вчитель і друг.....	139
<i>Додаток 1.</i>	
Трудова діяльність професора Тімченка О.В.	141
<i>Додаток 2.</i>	
Список основних наукових праць Тімченка Олександра Володимировича.....	143
<i>Додаток 3.</i>	
Ілюстрований додаток до біографічного нарису, пам'яті Олександра Володимировича Тімченка	177

ПЕРЕДМОВА

Життя дарує нам рідкісну можливість працювати поруч із людьми, чия присутність змінює не лише установу, де вони служать, але й цілу галузь. Таким був професор Олександр Володимирович Тімченко – видатний учений, новатор, педагог, патріот і Людина великої гідності. Його ім'я назавжди вписане в історію Національного університету цивільного захисту України та всієї вітчизняної науки.

Олександр Володимирович став частиною нашого колективу в 2006 році, коли перейшов на службу з МВС до МНС. І вже незабаром саме під його керівництвом була створена перша і єдина в Україні науково-дослідна лабораторія екстремальної та кризової психології. Цей крок був не лише організаційним досягненням, а стратегічною подією для системи цивільного захисту. Наукові розробки лабораторії, очолюваної професором О.В. Тімченком, неодноразово доводили свою ефективність під час ліквідації наслідків реальних надзвичайних ситуацій.

Він був не просто висококласним фахівцем – він був провідником ідей, людиною, що завжди діяла на випередження. Його розум, вміння бачити глибше, відданість державній службі і абсолютна професійна чесність – це якості, що створюють справжній фундамент авторитету. Усе, за що він брався, відзначалося чіткістю, науковою обґрунтованістю і практичною значущістю.

Особливо хочу відзначити його внесок у підготовку нових кадрів для психологічної служби ДСНС України та інших силових структур. Під його керівництвом захищено десятки дисертацій, сформовано покоління фахівців, які продовжують його справу. Він був не лише науковцем, але й справжнім наставником.

Професор Олександр Тімченко – це постать, яка з гідністю несе ім'я науковця в мундирі. Його життєвий шлях – приклад служіння Україні, приклад того, як наука може бути на передовій порятунку людських життів.

Цей збірник – данина нашої шани і вдячності. Він об'єднує голоси тих, хто знав, цінував, любив і пам'ятає Олександра Володимировича. Нехай його ім'я й надалі буде джерелом натхнення для майбутніх поколінь науковців, викладачів, офіцерів, рятувальників.

Світла пам'ять видатному вченому, професору, нашому колезі і другу.

*З повагою, доктор наук з державного управління,
професор, генерал-лейтенант служби
цивільного захисту у відставці,
ректор Національного університету
цивільного захисту України (2005–2023 роки)
Садковий Володимир Петрович*

ПЕРЕДМОВА

«Той, хто бодай краплину світла
приніс у світ, його ім'я в пам'яті живе,
як щирий промінь в ранній росі»

Леся Українка

«Людина живе доти, поки про неї пам'ятають» – ці слова часто повторюються в розмовах про тих, кого вже немає з нами. Але коли ми говоримо про професора Олександра Володимировича Тімченка, вони набувають глибокого змісту. Адже його життя, його праця і його вплив тривають – у справах, у людях, у науці, яку він розвивав, і в серцях тих, хто мав честь знати його особисто.

Книга, яку Ви тримаєте в руках, – це особливий проєкт. Це не просто збірка статей і наукових оглядів. Це – спроба зберегти пам'ять про видатного вченого, наставника, колегу, друга. Це – слово подяки і любові, сказане від щирого серця. Ця книга – данина пошани Людині з великої літери.

Олександр Володимирович був унікальним фахівцем, який стояв біля витоків української екстремальної та кризової психології. Його наукові розробки врятували не одне людське життя. Його ідеї стали основою системи психологічної допомоги в умовах надзвичайних ситуацій. Він був серед тих, хто не лише вчив, але й діяв. Не лише мислив, але й втілював. Його розум, принциповість і водночас глибока людяність залишили слід у долях багатьох людей.

У цій книзі ми зібрали свідчення різних людей – колег, учнів, друзів, які мали щастя працювати з ним пліч-о-пліч. Вони розповідають не тільки про його наукові досягнення, яких було чимало, а й про особистість, яка вражала своїм світлом, своєю чесністю, своїм умінням бути поруч у найважчі хвилини. Із цих спогадів постає не лише образ вченого, а насамперед образ людини – цілісної, щирої, небайдужої.

Цей збірник також засвідчує: пам'ять про Олександра Володимировича жива. Вона живе у тих, хто продовжує його справу, хто навчає нові покоління фахівців, хто спирається на його ідеї, хто згадує його добре слово, пораду, усмішку. Професор Тімченко залишив по собі не лише наукову спадщину. Він залишив школу, стиль, підхід до життя – виважений, глибокий, наповнений сенсом.

Для мене особисто Саша був не тільки колегою, а й справжнім другом. Ми працювали разом, ділили радощі й виклики, дискутували про науку і життя, підтримували один одного. Його мудрість, тактовність, іронія, здатність глибоко бачити суть – усе це залишиться зі мною назавжди. У кожному з нас, хто мав честь бути поруч з ним, живе часточка цієї великої душі.

Дякую всім, хто долучився до створення цієї книги. Дякую авторам спогадів, які поділилися своїм особистим, інтимним. Дякую кожному, хто пам'ятає, хто продовжує справу, хто береже ім'я Олександра Володимировича. Ця книга – наше колективне «дякую». Це наш спосіб сказати: ми пам'ятаємо, ми цінуємо, ми не забудемо.

Нехай ця книга стане джерелом натхнення для тих, хто вивчає психологію, хто шукає свій шлях у науці, хто прагне бути Людиною. І нехай вона буде живим свідченням того, як багато може змінити одна світла особистість.

*З глибокою шаную, любов'ю і вдячністю,
доктор біологічних наук, професор,
полковник служби цивільного захисту
у відставці, начальник кафедри психології
діяльності в особливих умовах
Національного університету цивільного
захисту України (2006–2022 роки)
Перелигіна Ліна Анатоліївна*

го сучасної України, доктора психологічних наук, професора Тімченка Олександра Володимировича.

У статті проведено аналіз найбільш значущих наукових і прикладних результатів діяльності професора О.В. Тімченка в межах екстремальної та кризової психології, а також психології діяльності в особливих умовах; представлено огляд наукових досліджень, що виконані під його керівництвом; охарактеризовано основні вектори його науково-практичної діяльності; наведено опис його наукової школи.

Ключові слова: наукові досягнення; наукова школа; екстремальна психологія; кризова психологія; психологія діяльності в особливих умовах.

Постановка проблеми. Місце в науці... Чим воно визначається? Званнями і посадами, науковими відкриттями та здобутками? Певною мірою, так. До того ж переконливим його вираженням є визнання з боку наукової спільноти. Проте є ще один показник, який власне і робить ученого справжньою особистістю в науці, – це авторитет серед колег та наявність учнів, послідовників, однодумців, які об'єднуються навколо вченого у наукову школу. Адже визнання не гарантують жодні регалії і відзнаки, воно завойовується працею і талантом, видатними досягненнями й особливим творчим даром, який так часто називається одержимістю.

Доктор психологічних наук, професор Олександр Володимирович Тімченко належить саме до такої когорти вчених. Він має свій індивідуальний стиль науково-педагогічної діяльності, що яскраво виявляється у здатності усвідомлювати соціальні потреби у розвитку вітчизняної психології, генерувати ідеї, концептуально мислити, спрямовувати діяльність наукового співтовариства на розробку актуальних наукових проблем та задач психологічної теорії та практики.

У наукових публікаціях зазвичай не часто розглядаються пости статі сучасних вчених, які живуть, творчо і самовіддано працюють, відкриваючи й опановуючи нові неосяжні горизонти у певній науково-практичній галузі. Проте, ця стаття є спробою відійти від певного шаблону і надати можливість широкому науковому загалу ознайомитись з результатами багаторічної і надзвичайно